

Рецензия от доц. д-р Андроника Мъртонова, ИИИЗК, БАН

**За Цветелина Панайотова Борисова и дисертационен труд за присъждане на ОНС
„доктор” на тема:**

**НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ НА РЕПУБЛИКА КОРЕЯ ЗА
ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА КОРЕЙСКАТА КУЛТУРА И ЕЗИК ПО СВЕТА**

Научно направление 2.1 Филология

**на дисертация за присъждане на образователна и научна степен "доктор"
по докторска програма „Литература на народите на Европа, Америка, Африка,
Азия и Австралия“ (Съвременна корейска литература и култура)**

СУ „Св. Климент Охридски, ФКНФ, ЦИЕК, Катедра „Кореистика”

с научен ръководител доц. д-р Ирина Владимирова Сотирова

Предоставената документация по дисертационния труд и неговата защита напълно отговарят на законовите изисквания, заложи в ЗРАСРБ. Справката за минималните национални изисквания показва, че кандидатът Цветелина Панайотова Борисова събира общ брой точки 80 (осемдесет) по необходимите критерии за оценка. Протоколът за проверка на оригиналността на дисертационния труд ясно показва, че няма наличие плагиатство. Оценката, експонирана в настоящата рецензия се основава на анализ на всички предоставени материя, както и на копия от необходимите документи.

Цветелина Панайотова Борисова е зачислена на 18.01.2019, със Заповед РД 20-150 и самата докторантура е изпълнена в срок, под научното ръководство на доц. д-р Ирина Владимирова Сотирова от катедра Кореистика към ФКНФ – СУ. Авторефератът (53 страници) отговаря на законовите изисквания.

Кандидатът представя и три статии по темата на дисертационния труд, които надхвърлят необходимия минимум за защита. Публикациите са както следва и са поместени в реномирани академични издания на СУ:

1. A Case Study on the Evolution of K-pop and K-drama Related Fandom in Bulgaria. *Manas: Studies into Asia and Africa*, 2020, 6(1).

2. The Korean Wave in Bulgarian Context. In S. Karteva-Dancheva & S. Y. Kim (Eds.). *Globalization in Korea: On the occasion of the 30th anniversary of the establishment of diplomatic relations between the Republic of Bulgaria and the Republic of Korea*, 2020. St. Kliment Ohridski University Press, 146 – 151.

3. The Motivation for Studying Korean Language at the King Sejong Institute in Sofia. In S. Karteva-Dancheva & S. Y. Kim (Eds.). *Globalization in Korea: On the occasion of the 30th anniversary of the establishment of diplomatic relations between the Republic of Bulgaria and the Republic of Korea*, 2020. St. Kliment Ohridski University Press, 197 – 201.

Докторантката е положила максимално усилия за апробация на изследователската си работа.

Цветелина Панайотова Борисова завършва бакалавърска степен на специалност „Кореистика“ в СУ „Св. Климент Охридски“ през 2015 г. г. Притежава магистърска степен по „Педагогика“, специалност „Съвременни образователни технологии с придобиване на квалификация учител“ към СУ. В периода 2017 – 2018 преминава през различни обучителни програми свързани с преподаването на корейски език (Сеул, Република Корея), финансова грамотност, информационни технологии. Всичко това издава стремеж на кандидата да разширява полето на интересите си и да интегрира разнообразни знания в полза на бъдещото си развитие. Това неминуемо се отразява и на избора на тема на дисертационния труд и неговото реализиране като научна разработка.

Цветелина Борисова има и преподавателски опит – по английски език в „Училища Европа“, и по корейски език – в 18 СОУ и в „Институт Седжонг“. Не познавам лично кандидатът затова не мога да споделя лични впечатления. Изложеното се основава на подадената документация.

Дисертационният труд „НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ НА РЕПУБЛИКА КОРЕЯ ЗА ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА КОРЕЙСКАТА КУЛТУРА И ЕЗИК ПО СВЕТА“ е посветен на един от най-ярките феномени в съвременния глобализиран свят – т.нар. *халю* или корейската нова вълна или мека сила на културна експанзия. Република Корея през последните 20 години се превърна в абсолютен лидер на изнасяне на качествени културни продукти при това отвъд региона на Азия. Затвърди се като мощен икономически фактор, благодарение на който промотира собствената си, уникална идентичност, своеобразие и специфика, при това в конкуренция с Китай и Япония. Не на последно място - наложи корейския език като възможна алтернатива на

обучение и комуникация, абсолютно контрастно на широко разпространения, глобален английски език. Що се отнася до аудиовизуалните продукти, няма как да не ги отбележа като специалист – успехът на „*Паразит*” на Пон Чунхо и получаването на Оскар за чуждоезичен филм през 2021 абсолютно увенча с успех културната държавна стратегията на азиатската страна. В този ред на мисли: темата е прецизирана отлично, дисертателна е, има огромен потенциал, който много добре е овладян от докторантката. Също така – нейната актуалност е безспорна. Поставените цели, задачи, обект и предмет на изследване са дефинирани много ясно, като инструментариумът на Борисова е напълно подходящ. Методиката, естествено и удачно, е интердисциплинарна, като са преплетени интегрално в анализите векторите на политическо, икономическо и културно развитие на Република Корея. Докторантката много добре защитава и две хипотези, свързани с изследването си:

- Хипотеза №1: *халю* е активен агент, провокиращ мощно интереса към корейския език и култура в световен аспект, като не се пропуска и проследяването на ситуацията в България;
- Хипотеза № 2: феноменът *халю* е устойчив, ще има своето бъдещо развитие, защото е плод на отлично премислена, следвана и приемствена (!) политика на южнокорейските правителства през десетилетията.

Самата дисертация е с впечатляващ обем от 214 страници, като пълният текст е до 188 стр. Библиографията наброява 154 единици (използваната академична литература е на български, английски и корейски езици). Отделно от тях са посочени и 50 медийни източника. Към богатия научен апарат трябва да отбележим и 154 на брой бележки под линия.

Похвално е, че докторантката е направила указател на цитираните имена на български и корейски език.

Има и важно приложение: *анкетна карта* за целите на дисертационния труд предоставена на учениците от корейска паралелка в 18-то училище; за студенти от специалностите „Кореистика“ и „Южна, Източна и Югоизточна Азия“; за обучаващи се Институт Седжонг – София. Прави впечатление доброто структуриране на въпросите, а самото проучване като резултат е интегрирано в дисертационния труд, при това не само като текст и анализ, а са направени и социологически цветни графики за ясно възприемане на информацията. Смятам това за приносен момент към дисертационния труд.

Дисертацията е разделена на увод, четири глави (след всяка има изводи и обобщения). Като именно в последната **четвърта глава** са поместени в един по-разширен план резултатите и анализите от емпиричното изследване, за което стана дума в приложението.

Първата глава е свързана със същността, особеностите на *халю* в обзорен аспект, факторите на разцвет и ефект на появата му. Цветелина Борисова прави историографско изследване на различните фази на културната стратегия през годините, като началото логично е свързано с разпространението на поп музиката и сериалите. Правилно е използвана, масовата дефиниция, като при компютърните продукти – напр. версия 1.0 и т.н. Много внимателно анализира генезиса на термина *халю* не само в контекста на Република Корея, но и в широките параметри на транспозиция в света. Защото има все пак различия от географско-културен аспект и таргетирането на публиките изисква много добро познаване на комуникацията със средата. Всяка една от фазите е представена и в своите икономически измерения, като докторантката се опира и на ключовите изследвания в областта. Всъщност Борисова представя много удачно еволюцията на „продуктовото позициониране“, ако мога така да се изразя на „бренда Корея“. Много важен фактор в това развитие играе именно разнообразието на аудиовизуална продукция, който благодарение на технологичното и медийно развитие (социални мрежи и платформи за видео споделяне) добива масова популярност. Тук няма как да не отличим и специфични корейски формати като формат *мокпан* (먹방) – лайф стриминг на процеса на хранене и корейска кулинарна култура. В тази първа глава приносен елемент е издирването и анализирането на информация, свързана с фазите и присъствието на версиите на *халю* в българското поле.

Втората глава – бих я нарекла същински политико-икономически обзор и анализ, защото е свързана именно с важната тема за приемствеността и традиция в правителствата на Република Корея. Цветелина Борисова показва чудесно умение да обобщава историческите периоди, които зараждат, дефинират и укрепват националната стратегия на културна политика. Умение, което не се среща при всички докторанти и определено е крайъгълен камък в един научен труд, дори и за опитни учени. Много добре е спазен балансът на изложение и анализ при представянето на политиките на различните корейски президенти. В изводите докторантката правилно подчертава преразглеждането на приоритетите в индустриите (химическа и тежка) и изместването на центъра към културата и образованието. Разбира се – всичко това е и свързано с

анализ на радикалните реформи. „*Всички южнокорейски правителства, управляващи страната след 90-те години на XX век, възприемат културния сектор като приоритетен. Тази приемственост е определяща за успеха на халю, а оттам и за ръста в популярността на корейската култура по света.*“ (с.79 от дисертационния труд). Не на последно място е проследен и изместването на фокуса към премислена външна политика.

Третата глава – много детайлно експонира най-влиятелните южнокорейски правителствени институции, които са свързани с прилагането на културната и езикова стратегия в дългосрочен и глобален план. Както и техните проекти. Сред тях са Министерство на културата, спорта и туризма; Министерство на външните работи и дипломатически мисии, Министерство на образованието. Специфични звена като Корейска фондация за международен културен обмен - KOFICE; Корейска агенция за културно и информационно обслужване – KOCIS, Корейска агенция за креативно съдържание - КОССА; Фондация Институт Седжонг; Корейска фондация; Национален институт за корейски език; Институт за превод на корейска литература ; институциите свързани с промотирането на таекуондо и др. Като цяло тази глава лично за мен е по-дискриптивна и не толкова аналитична. Смятам и че е било възможно и да се направи отделен, много подробен анализ и акцент върху конкретна институция – като например KOFIC или Корейския филмов съвет. Тази малка забележка, разбира се, не отнема от качествата на труда.

Четвъртата глава – както и по-горе в рецензията бе споменато – излага обаче много подробно анализа на собствено социологическо проучване, проведено от докторантката, което от своя страна е много пригодно за целия дисертационен труд.

Заключение:

Дисертационния труд „**НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ НА РЕПУБЛИКА КОРЕЯ ЗА ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА КОРЕЙСКАТА КУЛТУРА И ЕЗИК ПО СВЕТА**“ достойно може да бъде защитен и определено притежава множество достойнства. Смятам, че би било чудесно да бъде и публикуван. Евентуалната бъдеща монография ще бъде от полза както за изследователите и студентите, така и за изкушените от *халю*. А и за българските политици. Напълно се съгласявам с посочените приноси на изследването – те са прецизно и ясно дефинирани. Дисертацията обхваща много богат изворов материал, четете се леко и академичният стил е спазен. Трудът отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ за присъждане на ОНС „Доктор“. Изследва

безспорно много важна тема за културните политики, които Република Корея провежда и като допълнение мога само да подчертая, че опитът на азиатската страна в това отношение е забележителен. **Уверено предлагам на уважаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен „Доктор” на Цветелина Панайотова Борисова.**

доц. д-р Андроника Мартонова
Институт за изследване на изкуствата, БАН

10 май 2022 г., София